

Брюксел, 24 септември 2018 г.
(OR. en)

Междуинституционални
досиета:
2018/0224(COD)
2018/0225(COD)

12066/2/18
REV 2

RECH 370
COMPET 594
IND 236
MI 625
EDUC 317
TELECOM 277
ENER 297
ENV 583
REGIO 70
AGRI 415
TRANS 367
SAN 264
CADREFIN 193
CODEC 1445

БЕЛЕЖКА

От:	Председателството
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
№ док. Ком.:	9865/18 + ADD 1
Относно:	<i>Подготовка за заседанието на Съвета по конкурентоспособност на 27 и 28 септември 2018 г.</i> Пакет от предложения „Хоризонт Европа“: Рамкова програма за научни изследвания и иновации (2021—2027 г.) а) Предложение за РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за създаване на Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ и за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите б) Предложение за РЕШЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за създаване на специфична програма за осъществяване на Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ — Доклад за напредъка

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. На 7 юни 2018 г. Комисията представи на Съвета пакета „Хоризонт Европа“¹.
2. В сравнение с настоящата Рамкова програма („Хоризонт 2020“), регламентът за създаване на „Хоризонт Европа“ обединява два правни акта (Рамковата програма и Правилата за участие и разпространение на резултатите) в един-единствен правен акт. Програмата ще се основава на структура с три стълба: Първият стълб „Отворена наука“ ще осигури стабилна приемственост с „Хоризонт 2020“ като подкрепя високите научни постижения и мобилността на научните изследователи, както и научноизследователските инфраструктури. До голяма степен това ще предполага използване на подход „отдолу нагоре“. Вторият стълб „Глобални предизвикателства и конкурентоспособност на промишлеността“ ще бъде посветен на обществените предизвикателства и промишлените технологии посредством низходящ подход, като ще се търсят възможности за справяне с предизвикателствата пред съюзната и световната политика и пред конкурентоспособността. Освен обичайните покани за предложения ще се въведе и ограничен набор от мисии с голяма значимост. Третият стълб „Отворени иновации“ ще бъде съсредоточен посредством създаването на Европейски съвет по иновациите най-вече върху разширяване на мащаба на водещи до пробив иновации, които създават нови пазари. Освен това мерките по този стълб ще подкрепят разрастването на европейските иновационни екосистеми и ще продължат подкрепата, предоставяна от Съюза за Европейския институт за иновации и технологии (EIT).
3. Настоящият доклад за напредъка обхваща:
 - а) **Регламента** за създаване на „Хоризонт Европа“ (включително Правилата за участие и разпространение на резултатите), който обхваща всички основни елементи на програмата — от нейната структура и цели до предложения бюджет и механизми за финансиране, европейските партньорства, мисиите, отворения достъп, както и потенциалното асоцииране на държави към „Хоризонт Европа“; и

1 9865/18 + ADD 1-6, 9870/18 + ADD 1-6 + ADD 6 COR 1, 9868/18 + ADD 1-2, 9871/18 + ADD 1-6.

- б) **Специфичната програма**, която определя и доразвива обосновката на предвидените дейности, свързаните области на интервенция и общите рамки на интервенция, които са специфични за всеки от приоритетите на рамковото предложение. По този начин се поставя акцент и върху изпълнението и структурите за изпълнение (ЕНС, Европейския съвет по иновациите, ЕИТ), създадени за постигане на поставените цели и изпълнение на предвидените дейности.

II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ

В рамките на българското председателство (3 заседания) и на австрийското председателство (11 заседания до 13.9.2018 г.) работна група „Научни изследвания“ на Съвета (RECH WP) започна да разглежда предложенията на Комисията въз основа на тематични пакети.

Докато заседанията през юни и юли бяха съсредоточени върху представянето от Европейската комисия на различните елементи на „Хоризонт Европа“ (в т.ч. оценката на въздействието на програмата), както и върху свързани с темата коментари и въпроси от държавите членки, на проведените до момента заседания през септември бяха обсъдени конкретни въпроси (правни основания, стратегическо планиране, взаимодействие с ЕФРР, правила за участие).

На 17 юли 2018 г. министрите, отговарящи за научните изследвания, се срещнаха за първи обмен на мнения по предложението „Хоризонт Европа“ на неформална среща на министрите (научни изследвания) във Виена.

Освен това, държавите членки имаха възможност да предоставят писмени коментари по тематичните пакети от предложението „Хоризонт Европа“, които бяха обсъдени на техническо равнище през юли. Въз основа на получената от държавите членки информация председателството ще изготви първи текст на председателството, който ще бъде обект на допълнително разглеждане и преговори през следващите седмици.

Въпреки че повечето делегации приветстваха посочените по-горе предложения на Комисията като цяло, делегациите повдигнаха редица въпроси по време на дискусиите и в писмените си коментари. Основните въпроси и свързаните с тях съображения са описани по-долу.

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

- Правни основания: Програмата „Хоризонт Европа“ се основава на дялове „Промисленост“ и „Научни изследвания и технологично развитие, и космическо пространство“ от ДФЕС (членове 173, 182, 183 и 188). Вследствие на силната си подкрепа за иновациите Комисията предложи специфичната програма за изпълнение на „Хоризонт Европа“ да се основава на дялове „Промисленост“ и „Научни изследвания и технологично развитие, и космическо пространство“ от ДФЕС (член 173 и 182). Европейският институт за иновации и технологии (EIT) беше създаден въз основа на дял „Промисленост“ и ще продължи да бъде финансиран с финансов принос от програмата „Хоризонт Европа“.
- Предложението за програма за научни изследвания и обучение на Евратом се основава на член 7 от Договора за Евратом.
- Тъй като това представлява отклонение от правните основания, предложени за „Хоризонт 2020“, през юни 2018 г., по време на обсъжданията в работна група „Научни изследвания“, редица държави членки поискаха становището на Правната служба на Съвета относно правните основания, предложени от Комисията в предложението за решение за Специфичната програма (член 173, параграф 3 и член 182, параграф 2 от ДФЕС), и по-специално използването на член 173, параграф 3 от ДФЕС като едно от двете правни основания за това предложение.
- Според Правната служба на Съвета правните основания, предложени от Европейската комисия за регламента за Рамковата програма, са подходящи, но решението за Специфичната програма следва да се основава единствено на член 182, параграф 4. Следователно решението за Специфичната програма следва да се приеме по специална законодателна процедура (приемане след консултация с ЕП и ЕИСК).
- На 11 септември 2018 г. Европейската комисия представи нон-пейпър, в който потвърждава избора си на двойно правно основание за предложението си за решение за Специфична програма. В него се поясняват мотивите за този избор и се дава отговор на представените от Правната служба на Съвета аргументи. На заседанията си от 3 и 13 септември 2018 г. работна група „Научни изследвания“ обсъди становището на Правната служба на Съвета и възможните алтернативи за предстоящата работа², като явно мнозинство от държавите членки изрази желание да последват съвета на Правната служба на Съвета.

2 Въз основа на WK 9744/2018 INIT: Бележка на председателството от 27 август 2018 г. – Възможни алтернативи за предстоящата работа с оглед на становището на Правната служба на Съвета относно правните основания за „Хоризонт Европа“

- Стратегическо планиране: За да се постигнат целите на „Хоризонт Европа“ по интегриран начин и за да се даде възможност за известна степен на гъвкавост при изпълнението, предложението за „Хоризонт Европа“ предвижда процес на стратегическо планиране, чиято цел е да се набележат общи цели и общи области на дейности, например области за партньорства и мисии. Държавите членки изразиха опасения относно зрелостта на концепцията за стратегическото планиране, особено що се отнася до формалната роля на държавите членки в процеса и елементите, обхванати от него. Този въпрос беше част от дневния ред на неформалната среща на министрите (научни изследвания) във Виена на 17 юли 2018 г. Повече информация по темата се съдържа в документ ST 12071/18 — Обща информация относно стратегическото планиране.
- Наименования на стълбовете: Редица делегации поискаха промяна в наименованията на стълбовете, и по-специално на стълб 1 „Отворена наука“ и стълб 3 „Отворени иновации“. Причината за това е, че те лесно могат да бъдат объркани с други понятия от областта на отворената наука (достъпност на научните изследвания, данните и разпространението на резултатите, веднага след като те станат налични, посредством цифрови и основани на сътрудничество технологии) и от областта на отворените иновации (достъп до иновационния процес за хора с опит в области извън академичните и научните кръгове). Тези наименования се използват от Европейската комисия и в контекста на научните изследвания и иновациите и са основни характеристики и на „Хоризонт Европа“.
- Роля на МСП: Със създаването на Европейски съвет по иновациите предложението за „Хоризонт Европа“ цели интегриране на редица дейности на „Хоризонт 2020“ в Европейския съвет по иновациите. В рамките на Европейския съвет по иновациите Комисията иска да съсредоточи дейностите върху авангардните / водещи до пробив иновации. Делегациите изразиха опасения на първо място относно факта, че поетапните иновации не са изрично посочени: за много МСП поетапните иновации са важен метод, използван за иновации и за създаване на нови пазари. На второ място, те изразиха опасения във връзка с липсата на целенасочен инструмент за МСП, от какъвто се възползваха хиляди МСП в рамките на „Хоризонт 2020“.
- Роля на европейската промишленост и ключовите базови технологии: Преразгледаните договорености за дейностите в рамките на „Хоризонт Европа“ не предвиждат специфични дейности за промишлеността като цяло, нито конкретно за ключовите базови технологии (КБТ). Държавите членки искат промишлеността и КБТ да имат по-изразена роля, като се отчита ключовият им принос за европейската конкурентоспособност.

- Съвместни научни изследвания: Сред делегациите има широк консенсус, че трансграничните проекти за сътрудничество, финансирани от Рамковата програма, създават важна добавена стойност. Следователно този вид проекти за сътрудничество също трябва да продължат да бъдат в основата на „Хоризонт Европа“.
- Полезни взаимодействия: В предложението за „Хоризонт Европа“ се отдава голямо значение на въпроса за полезните взаимодействия между различните елементи на „Хоризонт Европа“, а в дори по-голяма степен — и с другите програми от МФР. Делегациите потвърдиха важността на полезните взаимодействия. Същевременно те имат опасения относно все по-голямата сложност и произтичащите от това последици за ефективното координиране на политиките, изпълнението и научноизследователските общности, които искат да участват в програмите. Полезните взаимодействия с ЕФРР са от изключително значение за много държави членки, поради което на 6 септември 2018 г. председателството проведе специализиран технически семинар по темата.

2. РЕГЛАМЕНТ

- Научни изследвания в областта на отбраната: В рамките на програмите по МФР за периода след 2020 г. Комисията предложи създаването на Европейски фонд за отбрана, който включва инвестиции в научни изследвания (в допълнение към компонента за изграждане на капацитет). Тъй като в ДФЕС се посочва, че всички дейности на Съюза в областта на НИТР следва да бъдат обхванати от Рамковата програма, научните изследвания в областта на отбраната бяха заложиени в „Хоризонт Европа“ (член 5). Докато по-голямата част от държавите членки настояват за ясно разграничаване на тези две програми и изтъкват значението и необходимостта да се запази гражданският характер на „Хоризонт Европа“, в становището на Правната служба на Съвета се препоръчва Съветът да подсили позоваванията на Европейския фонд за отбрана в регламента за „Хоризонт Европа“, за да се създаде по-ясна връзка между програмите. Въпросът беше разгледан от Правната служба на Съвета в устно представяне, направено в рамките на работна група „Научни изследвания“ на 3 септември 2018 г.

- Мисии: Въпреки че идеята за въвеждане на ограничен брой целеви мисии беше приветствана от повечето делегации, бяха изказани някои опасения относно процеса на подбор за тези мисии и съответното участие на държавите членки (посредством процеса за стратегическо планиране). Освен това държавите членки повдигнаха въпроси относно разпределянето на бюджетни средства от общия финансов пакет за клъстерите, предложения подход на съставяне на портфолио и новата структура за изпълнение посредством съвети на мисиите и ръководители на мисиите и техните съответни роли, права и задължения, също и в контекста на комитологията.
- Партньорства: В предложението за „Хоризонт Европа“ се предвижда оптимизиран подход към партньорствата, който включва три категории партньорства, а именно *съвместно програмирани, съвместно финансирани и институционализирани партньорства*. Това оптимизиране и рационализиране на партньорствата се приветства в голяма степен от държавите членки, тъй като се смята, че съответства на заключенията на Съвета, приети на 1 декември 2017 г. Към днешна дата дискусиите са съсредоточени върху включването на партньорствата като въпрос на стратегическо планиране, връзката между мисиите и партньорствата и включването на резултатите от работата на работна група ad-hoc на Комитета за европейското научноизследователско пространство и иновациите относно партньорствата в контекста на „Хоризонт Европа“. Във връзка с финансовите аспекти бяха изразени опасения относно i) неясната обща стойност на бюджетния пакет за партньорствата, ii) неясното определение за централно управление, предвид на ясно изразеното нежелание на държавите членки да създават общи фондове, iii) трудностите при оценката на вноските в натура, особено на партньорите от промишления сектор, iv) трудността да се поемат дългосрочни, правно обвързващи финансови ангажменти от държавите членки, съобразени с националните им бюджетни цикли, v) трудностите при кумулативното финансиране от различни източници по линия на програми на ЕС, vi) минималния праг от 50% от държавите членки, участващи в институционализирани партньорства.
- Бюджет: До момента не е проведена подробна дискусия по бюджета. Такъв е случаят и с ранния етап на цялостните преговори по МФР. Въпреки това редица делегации поискаха да се направи по-подробна разбивка на бюджета поради въвеждането на мисии и бъдещото включване на партньорствата.

- Международно сътрудничество / Асоцииране: Делегациите поискаха стратегически подход към международното сътрудничество в рамките на „Хоризонт Европа“, роля на държавите членки в решенията относно държавите, които да бъдат асоциирани, както и поставянето на по-силен акцент върху реципрочността. Освен това делегациите поставиха въпроса за минималните критерии за допустимост, както и за ограниченията за участие в инструменти, при които се отпускат средства на един бенефициер.
- Правила за участие: Предложението на Комисията за правилата за участие и разпространение на резултатите съдържа значителна приемственост в практиките, установени в предишни рамкови програми, и по-специално в „Хоризонт 2020“. Обсъжданията в работна група „Научни изследвания“ започнаха с общо представяне на 3 септември 2018 г., а първите писмени бележки от държавите членки се очакват до края на септември 2018 г.

3. СПЕЦИФИЧНА ПРОГРАМА

- Стълб I: Налице е широк консенсус по отношение на дейностите и мерките, предложени по стълб I, тъй като те до голяма степен (с изключение на бъдещите и нововъзникващи технологии) представляват продължение на дейностите на „Хоризонт 2020“ и за тях е предвидено съществено увеличение на бюджета. Някои страни обаче биха искали да се задели по-голям дял от бюджета за действията „Мария Склодовска-Кюри“, като бяха изразени и някои опасения във връзка с относителния спад на бюджета за научноизследователски инфраструктури. В допълнение към това, някои държави членки предложиха да се въведат стимули/безвъзмездни средства за научни изследователи, които се завръщат от държави извън ЕС, както и „предхождаща ЕНС фаза“ за финансиране на млади научни изследователи.
- Стълб II: Въпреки че държавите членки като цяло приветстваха въвеждането на трансдисциплинарни клъстери в стълб II, те отправиха критики към два от тези клъстера, а именно б) „Приобщаващо и сигурно общество“ и г) „Климат, енергетика и мобилност“, като твърде широкообхватни. Поставен бе и въпросът за това колко е важно в дейностите по втория стълб да се включат всички равнища на технологична готовност.

- Стълб III: Държавите членки приветстваха създаването на Европейския съвет по иновациите. В същото време те изтъкнаха факта, че продължават да имат редица въпроси във връзка с управлението и изпълнението. Бяха отправени искания за включване на определения на различните видове иновации в член 2 от решението. Освен това държавите членки призоваха за подходяща координация с дейностите на Европейския институт за иновации и технологии.

Държавите членки приветстваха идеята подкрепата за европейските иновационни екосистеми да бъде финансирана по този стълб. В същото време те поискаха да бъдат допълнително уточнени конкретните мерки и целеви групи.

- Укрепване на европейското научноизследователско пространство: По отношение на мерките за „Споделяне на високи научни постижения“ делегациите имат съмнения дали предложеният бюджет е подходящ и дали дейностите в тази област са достатъчни. Редица делегации поискаха допълнителни мерки с „хоризонтален“ характер, т.е. тези, които са свързани с процедури за оценка, отварянето на мрежите към нови партньори или създаването на специфични дейности, например в рамките на ЕНС. Освен това редица делегации отправиха бележки относно състава, навременното прилагане и периодичната актуализация на договореностите във връзка с подаването на предложения по тази част на „Хоризонт Европа“. Накрая бе разгледан въпросът за възнагражденията на научните изследователи.

По отношение на частта „Реформиране и укрепване на системата на ЕС за научни изследвания и иновации“ няколко делегации изразиха опасения във връзка с липсата на отделна област „Наука и общество“, каквато беше осъществена в рамките на „Хоризонт 2020“, и намаляването на бюджета за тези аспекти във връзка с „Хоризонт 2020“. Налице е широка подкрепа за подобряване на полезните взаимодействия между европейското научноизследователско пространство и европейското пространство за висше образование. При все това, самото изпълнение на Инициативата за мрежи от европейски университети и ролята на „Хоризонт Европа“ в този контекст ще трябва да бъдат по-подробно определени.